

Concluzii și recomandări ale misiunii de evaluare a instituțiilor de drept din Republica Moldova

I/ Centrul Național Anticorupție/ Comisia Națională de Integritate:

Recomandări pentru Comisia Națională de Integritate (CNI) (Expertul I)

- Asigurarea independenței instituției și eliminarea controlului parlamentar;

a. Structura actuală a CNI și procedura de numire a membrilor

- Adoptarea unei proceduri care va asigura o selectare riguroasă și recrutarea persoanelor în baza unor criterii transparente și profesionale, într-un mediu competitiv, care va permite verificarea temeinică a competențelor candidaților și implementarea unei concurențe reale.

b. Lipsa unor subdiviziuni specializate, cum ar fi: servicii juridice, unitatea de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor publice, subdiviziunea e-Transformare

- Asigurarea cu personal, atât ca număr, cât și formări profesionale, personalizate pentru acest domeniu de activitate;
- Crearea unui sistem de informare, care va asigura analiza automată a datelor preliminare;
- Asigurarea accesului electronic la toate bazele de date;
- Recrutarea analiștilor și personalului specializat pentru analiza datelor și informației;
- Sporirea numărului de angajați și a salariilor pentru personalul CNI;
- Stabilirea priorităților cu privire la criteriile obiective și transparente, care vor fi aplicate în cadrul selectării corecte și transparente a declarațiilor verificate, cu condiția că nu toate declarațiile făcute sunt verificate;
- Asigurarea informatizării CNI și echipamentului IT necesar;
- Consolidarea capacității analitice, atât prin resurse tehnice, cât și umane (sistem IT sau program de analiză), pentru a verifica declarațiile depuse;
- Crearea și operaționalizarea platformelor e-Integritate și e-declarație;

- Dezvoltarea procedurilor concepute pentru verificarea declarației activelor și dobânzilor, și evaluarea conflictelor de interese.

c. Accesul CNI la bazele de date specializate, pentru verificarea activelor

- Crearea accesului liber eficient la bazele de date ale altor instituții, inclusiv informații bancare;

d. Lipsa unei autorități, care să aplice sancțiuni

- Stabilirea unui mecanism pentru sancțiuni, care ar putea fi aplicat de CNI în cazul în care sunt constatate încălcări ale legislației;
- Unificarea practicilor și dezvoltarea ghidurilor de buni practici, pentru interpretarea unificată a legii;

e. Un nivel de centralizare a deciziilor CNI și un sistem de luare a deciziilor în mod colegial

- Sporirea responsabilității membrilor CNI prin obligația de a vota deschis și a-și explica opțiunea;
- Stabilirea responsabilităților clare pentru membrii comitetului;

f. Vulnerabilitate la șantaj pentru funcția de Președinte

- Modificarea procedurii de numire a Președintelui CNI, pentru a consolida selectarea și numirea pe criterii profesionale și o procedură transparentă și obiectivă, în baza principiului concurenței;

g. Proceduri de raportare din partea personalului în fața tuturor membrilor CNI

- Asigurarea independenței și stabilității inspectorilor pe durata desfășurării activității lor specifice;
- Dezvoltarea unei proceduri interne cu privire la distribuirea cauzelor;
- Adoptarea interdicției de a da instrucțiuni sau, dacă acestea sunt date, să fie făcute în formă scrisă și explicate în mod corespunzător;
- Elaborarea unui manual de proceduri pentru a efectua verificări printr-o practică unificată;
- Elaborarea unor criterii clare și transparente pentru notificări din oficiu;

h. Criterii pentru selectarea membrilor CNI – calificări relevante și cerințe profesionale

- Implementarea unui proces de selectare și recrutare bazat pe criterii transparente și profesionale, într-un mediu competitiv;

i. Centrarea pe conflictele de interese. Forme de declarare a conflictelor de interese

- Investigarea conflictului de interese în sine, și nu doar eșecul declarării acestuia;
- Impunerea unei interdicții cu privire la deținerea funcțiilor publice de către cei penalizați pentru conflicte de interese;

j. Un nivel de experiență pentru membri și personal în domeniul problemei conflictului de interese și metodele de analiză a acestuia

- Aplicarea unei abordări pro-active față de anularea actului administrativ emis/adoptarea cu încălcarea prevederilor legale ce reglementează conflictul de interese;
- Introducerea posibilității de suspendare a actului semnat în timpul unui conflict de interese în derulare, pînă la finalizarea constatării situației de conflict de interese;

k. Durata răspunderii pentru declararea conflictului de interese (doar 3 luni la moment)

- Schimbarea duratei termenului de prescripție de la 3 luni la o perioadă mai îndelungată;

l. Situația actuală cu privire la conflictul de interese, conform legislației Republicii Moldova

- Sancționarea conflictului de interese și nu doar nedeclararea acestuia;
- Impunerea unei interdicții de deținere a funcției publice de către cei sancționați pentru conflicte de interese;

m. Cerințele Codului Penal pentru depunerea unei declarații personale în mod abuziv

- Unificarea jurisprudenței prin dezvoltarea unor ghiduri de bune practici pentru analiza standardului aplicabil în materie de probă, pentru infracțiunea de prezentare a declarațiilor false;
- Introducerea dreptului CNI de a ataca/contesta deciziile de scoatere de sub acuzare.

Recomandări pentru Comisia Națională de Integritate (Expertul II)

- Reformarea CNI este urgentă, iar legiuitorul trebuia să ia decizii imediate;
- CNI trebuie să devină operațional imediat, mai mult prin reformare, decât prin schimbarea radicală a acestuia;
- Independența, autoritatea, funcțiile și bugetul CNI trebuie reglementate prin lege în sens larg;
- Legislația trebuie să definească clar pentru CNI, conceptele de venit, proprietate, conflict de interese și incompatibilitate;
- Independența CNI trebuie să fie garantată prin acordarea președintelui CNI a unui statut juridic apropiat sistemului judiciar în ceea ce privește numirea, durata mandatului, răspunderea și demiterea acestuia;
- Cadrul juridic trebuie să stabilească o demarcare clară între funcțiile de constatare a faptelor care revin personalului operațional al CNI și autoritatea de luare a deciziilor, care revine președintelui, cu privire la deschiderea și închiderea cauzelor;
- Dacă în cadrul CNI va fi păstrat un organ colegial, acesta trebuie să aibă rol consultativ și anume, să ofere asistență președintelui la luarea deciziilor; pentru aceasta, organul colegial va trebui să posede competențe multidisciplinare;
- Cadrul juridic trebuie să ofere o grilă clară de reguli cu privire la criteriile de deschidere/închidere a cauzelor, documentarea și întocmirea unui raport al rezultatelor verificărilor;
- Cadrul juridic trebuie să ofere CNI dreptul de a avea acces direct online la orice baze de date de interes public, inclusiv baze de date bancare;
- Cadrul juridic trebuie să ofere CNI dreptul de a face schimb de informații relevante cu entități străine similare;
- Legislația trebuie să stabilească regulile aplicabile de selectare a managementului de vîrf al CNI, precum și a personalului operațional, funcțiilor și salariilor.

Recomandări pentru Centrul Național Anticorupție (CNA)

- Asigurarea independenței instituției și eliminarea controlului parlamentar;

a. Cadrul juridic care permite/interzice CNA să-și îndeplinească funcțiile cu privire la prevenirea și combaterea corupției prin monitorizare și raportare

- Eliminarea controlului parlamentar asupra activității CNA;
- Corelarea resurselor umane cu jurisdicția stabilită prin lege;
- Modificarea prevederilor legale care crează confuzii și pot cauza interpretări diverse;
- Eliminarea posibilității de a fi amendat pentru corupție;
- Modificarea prevederilor legale care permit întârzierea nejustificată a proceselor și impunerea sancțiunilor pentru amânarea nejustificată a cauzelor;

b. Independența CNA (centrare pe procesul de investigație)

- Eliminarea dublei subordonări a ofițerilor de poliție;
- Crearea unui organ de poliție judiciară și acordarea unei autonomii operaționale prin ofițeri de poliție care se bucură de stabilitatea locului de muncă și desfășoară activități sub controlul exclusiv al autorității judiciare, atunci când aceasta investighează cauze;

c. Mecanisme de răspundere (rezultate, eficiență, eficacitate), inclusiv răspunderea în fața publicului general

- Finalizarea analizei cantitative, prin adăugarea impactului social al cauzelor, rezultatele activităților în ceea ce privește condamnărilor emise de instanțele de judecată și valoarea bunurilor confiscate;
- Identificarea domeniilor relevante, ținând cont de prioritățile poliției penale și adoptarea măsurilor menite să consolideze capacitatea de combatere a crimelor în zone țintă, precum și evaluarea rezultatelor obținute;

Adoptarea strategiilor locale pentru a combate corupția, personalizate și adaptate la zone specifice; stabilirea obiectivelor pe termen mediu, sporirea intransigenței procurorilor, în raport cu numărul de arestări și condamnări în procese de corupție.

d. Cumularea funcțiilor/lacunelor legate de eliminarea incompatibilităților și conflictului de interese la nivelul funcționarilor de rang înalt

- Elaborarea unui mecanism clar și eficient menit să incrimineze actele de conflict de interese, și nu doar să penalizeze nedeclararea conflictelor de interese;
- Elaborarea unui mecanism clar și eficient pentru verificarea bunurilor curente, și nu doar a declarației activelor;

- Elaborarea unui mecanism eficient de aplicare a sancțiunilor de către aceeași instituție, care nemijlocit verifică declarațiile;
- Elaborarea unui mecanism eficient de anulare a actelor/ordinelor emise în cadrul unei situații de conflict de interese în derulare, menit să fie implementat de aceeași instituție care a efectuat verificarea și a aplicat sancțiunea;
- Eliminarea posibilității de transmitere a responsabilității în cadrul mai multor instituții, prin stabilirea unor criterii comune de evaluare;

e. Eficiența cooperării și schimbul de informații cu alte autorități (CNI, procuraturi, Curtea de conturi, Ministerul Afacerilor Interne, birourile fiscale și vamale)

- Asigurarea dialogului inter-instituțional și semnarea protocoalelor, pentru a forma un cadru necesar de cooperare;

f. Mecanisme de asigurare a integrității personalului CNA și mecanismelor de organizare a verificărilor interne a integrității personalului CNA

- Implementarea eficientă a mecanismelor de asigurare a integrității personalului, cu privire la garanții și drepturi fundamentale, precum și a cerințelor legale;

g. Statistică cu privire la verificările de monitorizare a integrității/stilului de viață al personalului CNA, și a rezultatelor acestora

- Rezultatele verificărilor vor fi utilizate în strictă conformitate cu legislația, pentru a evita interesele externe;

h. Practici de management al resurselor umane (numire, promovare, examinare, instruire, securitatea muncii)

- Angajarea personalului CNA în baza principiului concurenței, pentru a recruta cei mai profesioniști candidați;
- Modificarea procedurii de promovare, în sensul în care aceasta nu trebuie să vizeze doar funcționarii superiori ierarhic;
- Continuarea sesiunilor de instruire personalizate în domeniul combaterii corupției, spălării banilor și finanțării terorismului;

i. Resurse umane, tehnice și financiare disponibile pentru executarea funcțiilor CNA, inclusiv FIU

- Acordarea resurselor financiare și tehnice necesare pentru executarea sarcinilor;

j. Eficiență în realizarea funcțiilor de prevenire

- Continuarea rapoartelor de expertiză anti-corupție a proiectelor de lege, și sporirea frecvenței sesiunilor de instruire anti-corupție;
- Adoptarea unei abordări strategice, pentru a combina instrumentele de represiune cu cele de prevenire;
- Analiza tipologiilor de comitere a acțiunilor, pentru care au fost deja emise hotărâri judecătorești finale de condamnare, poate rezulta în reformarea instituțiilor, cadrul operațional și organizațional, precum și a procedurilor utilizate de eliminare a subiectivității funcționarilor publici;
- Identificarea domeniilor relevante, ținând cont de prioritățile politicii penale și adoptarea măsurilor care vor consolida capacitatea de combatere a crimelor în anumite domenii;

k. Eficiența realizării funcțiilor de aplicare a legii

- Centrarea activității doar în cadrul jurisdicției CNA, în conformitate cu legislația și canalizarea resurselor investigaționale în cazurile importante în care se pot obține condamnări;
- Specializarea ofițerilor de poliție;
- Standardizarea metodelor de investigație prin constituirea ghidurilor de bune practici și a procedurilor pentru fiecare domeniu;
- Prioritizarea activității și proiectarea strategiilor locale pentru combaterea fenomenului corupției, personalizate pe domenii specifice și stabilirea obiectivelor pe termen mediu, prin consolidarea integrității și sporirea finalității cauzelor investigate;
- Aplicarea pro-activă a prevederilor legale cu privire la măsurile de asigurare, pentru a recupera prejudiciile și confiscarea prelungită.

l. Eficiență în realizarea funcțiilor de combatere a spălării banilor (competențe de organizare a investigațiilor de combatere a spălării banilor și elaborare a mecanismelor de prevenire)

- Crearea Serviciului de prevenire și combatere a spălării banilor drept instituție independentă și eliminarea subordonării față de Directorul CNA; o instituție specializată în prevenirea și combaterea spălării banilor nu trebuie să fie supusă

controlului parlamentar. Aceasta trebuie să fie independentă, pentru putea desfășura obiectiv sarcinilor care-i revin.

m. Eficiența mecanismului de implementare și coordonare a strategiei naționale anti-corupție și planul său de acțiuni

- Monitorizarea și implementarea Strategiei și Planului de acțiuni;
- Adoptarea unui cadru legislativ cuprins în Strategie și Planul de acțiuni;
- Alocarea unui buget pentru desfășurarea activităților Strategiei Naționale Anti-corupție;

n. Eficiența mecanismului sistemului de monitorizare pentru implementarea Strategiei Naționale Anti-corupție și a Planului de acțiuni corespunzător

- Delegarea răspunderii conducătorilor instituțiilor, ținând cont de responsabilitățile unei implementări de succes a Planului de acțiuni.

II/ Evaluarea tematică a întregului sistem anti-corupție:

Recomandări pentru sistemul anti-corupție (Expertul I)

1. Sistemul actual, în mare parte, susține prevenirea corupției, însă în realitate aceste eforturi de implementare sunt insuficiente. Accentul nu este pus pe implementare, dar pe legi, care sunt mereu modificate, și crearea instituțiilor care nu obțin rezultate, și a căror dimensiuni și număr de angajați sunt exagerate și nepotrivite, ținând cont de situația economică a țării.

2. Ar fi util de a analiza câteva domenii în care se înregistrează cele mai multe cazuri de corupție, cum ar fi sistemul de achiziții publice, administrația locală, educație, integritatea juridică, sistemul de sănătate, amenajarea teritoriului, angajarea și integritatea în cadrul administrației de stat. Atunci când vorbim de prevenirea prevenirii corupției, rolul ONG-urilor și presei independente este primordial. Este necesar de a promova cooperarea cu societatea civilă și transparența instituțiilor de presă.

3. Un sistem în care toți funcționarii civili sunt obligați să depună declarații cu privire la bunuri este deficitar, deoarece majoritatea nu sunt expuși niciunui risc de corupție. Nu este posibil de a administra eficient numărul existent al declarațiilor cu privire la bunuri (chiar și cu un sistem e-completare); resursele umane și financiare sunt cheltuite în zadar, volumul

mare de date colectate face ca puncte de risc real să rămână neobservate; apare întrebarea ordinii de verificare, și nu în ultimul rând, sistemul este predispus la manipulări. Arfi mai eficient de a reduce numărul persoanelor obligate prin lege la acele funcții care prezintă risc real de corupție.

4. Oferind CNI muncă suplimentară, se compromite scopul acestui organ. Mai mult, consider că nu este necesar de a crea organe ”mutant” cu funcții total diferite, deoarece aceasta le va împiedica să se specializeze într-un anumit domeniu de lucru. CNI trebuie să verifice integritatea, conflictul de interese și declarațiile cu privire la bunuri, și nu cu monitorizarea Strategiei Naționale Anti-corupție sau expertiza coruptibilității legislației.

5. Toate activitățile de prevenire ale CNA (evaluarea riscului de corupție în cadrul instituțiilor publice, educație și sporirea sensibilizării, analiza strategică, monitorizarea implementării strategiei anti-corupție) pot fi realizate cu acelașii succes de către un organ guvernamental, care poate fi un birou special guvernamental anti-corupție, departament anti-corupție din cadrul Ministerului Justiției sau departament din cadrul Cancelariei de Stat.

6. Toate organele menționate în art. 5 din Legea cu privire la accesul la informație, trebuie să desemneze o persoană (o persoană de la fiecare organ) responsabilă de colectarea datelor cu privire la exercitarea dreptului de acces la informație în cadrul organului respectiv. Datele obținute de fiecare organ trebuie să includă: numărul de solicitări primite pe an, informația detaliată cu privire la solicitările primite/respinse/transferate și temeiurile de respingere. Fiecare organ menționat în art. 5 al legii respective trebuie să prezinte aceste date unui organ guvernamental (de exemplu, Cancelaria de Stat sau ministerul competent), care ulterior, va consolida toate datele primite într-un raport anual cu privire la implementarea Legii cu privire la accesul la informație. Acest raport va oferi informații cu privire la numărul de proceduri judiciare, decizii judecătorești, termenele deciziilor judecătorești și informații care să indice dacă organele de stat se conformează deciziilor judecătorești, cu privire la obligațiile lor de a oferi solicitanților informațiile cerute.

7. Există impresia, că accesul liber la informație este neglijat și nerecunoscut ca un instrument puternic de prevenire a corupției, și prin urmare, este necesar de a consolida acest domeniu.

8. Este necesar de a crea o autoritate specială sau un comisar de informare, care va fi responsabil de protecția dreptului la acces la informații, prin evaluarea proporționalității dintre temeiurile de a oferi sau restricționa accesul la informație, și de a oferi acces la informație în cazurile în care prevalează interesul public.

9. Întrucât domeniul de finanțare a partidelor politice este extrem de relevant pentru prevenirea corupției, este important de a acorda o atenție specială acestui aspect și de a monitoriza activitatea Curții de Conturi în acest domeniu. Pe lângă Curtea de Conturi – ca organ central de audit, rolul inspecțiilor de stat în descoperirea încălcărilor și supravegherea implementării legislației este extrem de important.

III/ Evaluarea tematică a întregului sistem anti-corupție

Recomandări pentru sistemul anti-corupție (Expertul II)

1. Obligația de efectuarea a declarațiilor cu privire la bunuri se referă la funcționarii publici, care iau decizii care afectează interesele și viața altora, precum și a celor care au contact cu membrii publicului, și care se pot afla în poziția de a le oferi un tratament favorabil. Ne referim aici la funcționari de rang înalt, precum și funcționari ai organelor publice care adoptă decizii de politici sau decizii cu privire la acordarea licențelor, permiselor, etc., precum și alți funcționari publici de rang înalt, inclusiv membri ai guvernului și parlamentului, judecători și procurori, cadre care dețin funcții înalte în alte organe publice.
2. Verificarea bunurilor reprezintă o verificare simplă a neconcordanțelor între declarații și alte înregistrări publice, cum ar fi declarația pe venit sau cartea funciară și cadastru. Este necesară, prin urmare, stabilirea unei proceduri standard de verificare a venitului și declarațiilor cu privire la bunurile imobiliare, declarațiilor de interese și pentru evaluarea conflictelor de interese. Declarațiile trebuie să fie accesibile tuturor funcționarilor superiori și secțiilor de resurse umane la locul de muncă al subiectului, precum și presei, cunoștințelor și vecinilor autorului declarației, care trebuie să fie cunoscut de public.
3. Comisia Națională pentru Integritate trebuie să fie alcătuită doar din persoane integre, care sunt independente și imparțiale, desemnate în baza unui proces apolitic.
4. Directorul și personalul CNI trebuie selectat în baza unei proceduri transparente și competitive, libere de control politic sau influență de orice fel. Procedurile disciplinare trebuie să fie transparente și fără interferențe politice.
5. Deciziile Comisiei și ale funcționarilor săi trebuie să fie transparente, temeinice și luate în conformitate cu criteriile și procedurile publicate.
6. CNI trebuie să dețină toate resursele necesare: în particular, este vorba de (1) personal calificat și instruit, remunerat corespunzător; (2) echipament suficient, corespunzător din punct de vedere tehnic, sisteme informaționale care să asigure securitatea datelor personale,

precum și procesarea unui volum considerabil de informații, într-un mod independent și standardizat.

7. CNI trebuie să fie autorizat să aplice sancțiuni persoanelor care vor acționa necorespunzător, în rezultatul unui conflict de interese. Aceasta trebuie să fie împuternicită să invalideze orice astfel de act și orice acte ulterioare, precum și să le conteste în instanță.

8. Termenul de prescripție de trei luni în cazul procedurilor administrative pentru prezentarea declarațiilor false trebuie extins până la o perioadă rezonabilă și reală.

9. Se prezumă, până la proba contrarie că, dacă o persoană prezintă o declarație falsă, inclusiv prin omiterea unui aspect material, această declarație va fi considerată și va crea efecte juridice.

10. CNI trebuie să aibă acces liber la registrul cadastral.

11. Informațiile statistice trebuie revăzute, în special în ceea ce privește detectarea, investigarea și cercetarea cazurilor de corupție. La moment, diferite agenții sunt responsabile de diferite aspecte. O singură agenție trebuie să fie responsabilă pentru toate statisticile, din momentul detectării sau plîngerii, până la soluționarea finală a cauzei de către o instanță, iar altă agenție trebuie să fie responsabilă de acordarea tuturor informațiilor necesare.

12. Directorul și personalul CNI trebuie selectat în baza unei proceduri transparente și competitive, liberă de control politic și influență. Procedurile disciplinare trebuie să fie transparente și apolitice.

13. Deciziile CNA și ale ofițerilor săi trebuie să fie temeinice și luate în conformitate cu criteriile și procedurile publicate.

14. Procuratura Anti-corupție trebuie exclusă din sistemul ierarhic al Procuraturii, pentru a deveni o unitate independentă în totalitate, astfel încât conducătorul Procuraturii Anti-corupție să nu primească instrucțiuni sau ordine de la Procuratura Generală sau alte persoane. Procedura de numire și demitere a noului Procuror Special în corupție și infracțiuni de corupție nu trebuie să aibă un caracter politic și trebuie să urmeze regulile similare celor propuse de Comisia de la Veneția cu privire la Procuratura Generală. Conducătorul noii unități trebuie să fie un avocat cu experiență în materie penală sau un procuror. În plus, la finalizarea mandatului Procurorului Special, acesta are dreptul să-și continue activitatea în calitate de procuror în cadrul unității Procurorului Special, posedînd în acest mod dreptul de a-și păstra funcția și evitînd necesitatea de a aplica pentru o altă funcție în stat, ceea ce ar prezenta un risc de corupție.

15. Investigatorii și procurorii trebuie să lucreze împreună în aceeași unitate sub conducerea noului Procuror Special în corupție și infracțiuni de corupție. Această unitate trebuie să aibă

competențe asupra tuturor cauzelor, care sunt astăzi împărțite între CNA și Procuratura Anticorupție.

16. O modificare constituțională de a anula decizia Curții Constituționale, prevede că confiscarea extinsă poate fi aplicată doar în cazul bunurilor primite după ce legislația cu privire la confiscarea extinsă a intrat în vigoare

17. Legea (art. 153 din Codul de procedură penală) trebuie modificată pentru a permite măsuri speciale, cum ar fi utilizarea interceptărilor telefonice fără o notificare în prealabil a subiectului împotriva căruia au fost stabilite măsurile speciale.

18. Legislația trebuie modificată pentru a stabili că ordinele prin care se îngheață bunurile imobile rămân în vigoare, pînă cînd acestea sunt revocate în urma unei audieri asupra fondului, și dacă acestea nu-și încetează efectele anume în rezultatul contestării ordinului depus în instanță.

19. Legislația trebuie luată în vedere pentru aplicarea principiilor de condamnare în cazurile de corupție.

20. Deciziile cu privire la suspendarea funcționarului public acuzat de infracțiune de corupție trebuie luate la nivel central de către un funcționar de rang înalt.

21. Confiscarea bunurilor va fi realizată fie prin intermediul unei agenții mici care se ocupă exclusiv cu acest domeniu, sau de către un organ care este responsabil de declarațiile cu privire la bunurile imobiliare. Există posibilitatea de confiscare a bunurilor în cazul în care proprietarul nu poate explica originea acestora și modul legal în care acesta a devenit proprietarul bunurilor respective. În caz de necesitate, Constituția va fi modificată pentru a permite acest lucru. Confiscarea bunurilor pronunțată în urma unei condamnări, este decisă de un procuror corespunzător.

22. **FIU** va deveni o agenție independentă, specializată în combaterea spălării banilor, cu drepturi și împuterniciri depline de investigație și urmărire.

23. Procuratura Generală nu va acționa ca un membru din oficiu al Consiliului Superior al Magistraturii (CSM).

24. CSM va avea acces la toate informațiile relevante pentru numirea judecătorilor, inclusiv informații secrete.

25. Trebuie să existe ghiduri clare care să reglementeze procedurile și criteriile de numire a judecătorilor de către CSM, iar toate deciziile CSM trebuie să fie motivate. Dacă CSM refuză să urmeze recomandarea, consiliul de selectare își va explica motivele în mod clar.

26. Trebuie să se desfășoare o investigație amplă și imparțială a tuturor circumstanțelor cu privire la repartizarea aleatorie a cauzelor. CSM a demonstrat incapacitate în îndeplinirea sarcinilor sale în această privință.

IV/ Evaluarea tematică a întregului Sistem de Combatere a Spălării Banilor:

Recomandări privind Combaterea Spălării Banilor

1. Instituiți o structură de coordonare permanentă inter-ministerială, cu roluri și responsabilități clar definite pentru dezvoltarea sistemului de Combatere a spălării banilor și de Combatere a finanțării terorismului (CSB / CFT).
2. Pe baza rezultatelor procesului de Evaluare a Riscurilor la nivel Național până în prezent, depuneți un efort susținut pentru elaborarea continuă a unui cadru legislativ cuprinzător și a unei Strategii, cu dispozițiile necesare pentru punerea efectivă în aplicare și urmărire.
3. Creșterea numărului de personal pentru combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, la toate autoritățile implicate.
4. Faceți ca Comisia Națională a Pieței Financiare să nu depindă de plățile de reglementare de pe piață.
5. Continuați înființarea Oficiului de Recuperare a Activelor și creați cadrul legislativ necesar pentru a-i găsi locul în activitatea de aplicare a legii.
6. Faceți din investigațiile financiare o parte integrantă a activității de aplicare a legii pentru toate tipurile de infracțiuni grave și organizate. Îmbunătățirea substanțială a cunoștințelor și conștientizarea activității de investigare financiară, recuperarea activelor, sechestrare și confiscare între aplicarea legii și sistemul judiciar.
7. Creați forumuri permanente și instituționalizate pentru interacțiunea cu sectorul privat, în special cu entitățile raportoare. Îmbunătățirea ghidării și feedbackul cu privire la procedurile necesare, care trebuie respectate la implementarea dispozițiilor legislative, în scopul de a găsi un echilibru corect între non-raportare și raportare defensivă.

8. Acordați mai multă atenție la Agenților economici și Profesiilor nefinanciare desemnate, în scopul de a sensibiliza și de a stimula raportarea.
9. Adoptați d urgență și puneți în aplicare legislația în curs cu privire la organizațiile de microfinanțare.

V/ Evaluare tematică a Curții Constituționale

Recomandări pentru Curtea Constituțională

Noi nu vedem o necesitate iminentă pentru realizarea unor modificări legislative majore. În contrast, cadrul actual al constituției precum și a legislației organice, în care Curtea Constituțională (CC) își exercită funcțiile în general, oferă suficientă independență. În consecință, hotărârile CC sunt conforme standardelor de calitate ale țărilor UE. În ceea ce privește publicul larg, mass-media inclusă, cu toate acestea, CC va trebui să îmbunătățească instrumentele de comunicare, de exemplu prin utilizarea unui purtător de cuvânt profesionist. Ar putea fi de dorit o ușoară creștere a numărului de judecători, dar aceasta trebuie să fie legată cu atribuirea unor sarcini suplimentare (cum ar fi extinderea domeniului de aplicare a articolului 135 [1] [a] din Constituție pentru toate tipurile de cerere pentru acte administrative generale). **În acel caz, modul de numire a judecătorilor din cadrul CC va fi completat prin includerea unor elemente ale societății civile, în special, asociația de bare.**

Ceea ce trebuie evitat categoric în viitor, cu toate acestea, este:

- (i) Opțiunea de numire a judecătorilor CC pentru un al doilea mandat. În schimb, termenul lor ar putea fi puțin extins;
- (ii) Apariția oricărui post vacant. În acest sens, cel puțin toate mijloacele de interpretare trebuie să fie activate.

Noi ne abținem de la recomandarea introducerii unei „plângeri constituționale”, din moment ce aceasta ar declanșa o schimbare completă a componenței actuale a CC și a metodelor de lucru. Ceea ce ar trebui să fie făcut, cu toate acestea, în scopul de a facilita accesul persoanelor la CC fără doborârea întregul sistem este de a conferi competența de a se referi în mod direct la CC către fiecare instanță din acțiunea principală.

În cele din urmă, UE, precum și statele sale membre ar putea facilita, probabil, accesul la sistemele de informații juridice respective (doctrina este inclusă) pentru a asigura o calitate înaltă a CC, de asemenea, într-o perspectivă pe termen mediu.

VI/ Evaluarea tematică a Consiliului Superior al Magistraturii,/Curtea Supremă de Justiție

Recomandări pentru Curtea Supremă de Justiție (SCJ)

1.a În scopul de a îmbunătăți calitatea competenței, numărul de judecători în instanțele inferioare trebuie să fie majorat.

1.b În scopul de a reduce volumul de muncă al CSJ trebuie să fie luate măsuri, cum ar fi asistența juridică obligatorie la CSJ sau excluderea cazurilor minore.

1.c CSJ necesită un număr mai mare de personal de securitate și trebuie să fie echipată cu mijloacele financiare necesare în mod fiabil.

1.d Practica de decizii de consiliere, și chiar mai mult, de decizii explicative trebuie să fie revizuită.

Recomandări pentru Consiliul Superior al Magistraturii (CSM)

2. a) Compoziție

2.a.1 Îndepărtarea cifrelor (figurilor) *ex officio* din CSM - articolul 122 paragraful 2 din Constituție, va fi anulată. O altă posibilitate ar fi să se adauge la articolul 122 paragraful 2 din Constituție ca o a doua frază: „Ei nu au drept de vot în probleme referitoare la cariera judecătorilor”. Alegerea lectorilor universitari în calitate de membri ai CSM - trebuie să fie decalată.

2.b) Administrarea Curții de către CSM

2.b.1: Sistemul judiciar are nevoie de bani suficienți pentru a menține în mod corespunzător clădirile instanței de judecată. Trebuie să existe un număr suficient de săli de judecată, astfel încât nici o audiere nu trebuie să aibă loc în biroul judecătorului. Judecătorilor nu trebuie să își permită să organizeze audieri publice în birourile lor.

2.b.2: Sistemul judiciar trebuie să aibă propriul său personal de securitate, echipat în mod adecvat și într-un număr suficient.

2.b.3: Sistemul Integrat de Gestionare a Cauzelor (SIGC) trebuie să fie transferat către CSM și fondurile necesare trebuie furnizate CSM în scopul de a menține și de a dezvolta SIGC la un

loc cu personalul MSC. Informația este putere, și informațiile care pot fi obținute de la SIGC trebuie să fie, de asemenea, controlate și analizate de către CSM. Trebuie să fie stabilite Reglementări cu privire la funcționarea SIGC, care prevăd în special norme pentru cazurile de proasta funcționare a SIGC și modul în care înregistrările pot fi utilizate de către terți / public.

2.c) Intrarea în sistemul Judiciar:

2.c.1 (a se vedea propunerea 2.a) restrângerea capacității de vot pentru membrii ex officio ai CSM, cel puțin, în probleme legate de numirea și dezvoltarea carierei judecătorilor.

2.c.2: De a stabili un punct de intrare unic de carieră prin absolvire în cadrul INJ.

2.c.3: (filiala la clauza.2) În timp ce recomandarea privind instituirea unui singur punct de intrare în carieră nu este pusă în practică - ce este de dorit așa cum a fost menționat mai sus - va fi nevoie de restabilirea urgentă a cotei 80/20 a candidaților care au absolvit în INJ și a candidaților cu „5 ani” de experiență de muncă profesională.

2.c.4: De a colecta de la Serviciul de securitate de informații cu privire la calitățile etice și de integritate ale candidaților înainte de a accesa INJ. Această informație se va baza pe dovezi clare, evitând zvonurile simple sau informațiile neverificabile. Informațiile trebuie să se limiteze la cazurile specifice prevăzute la articolul 6 paragraful (4) din Legea 544. Comportamentul etic trebuie să fie mai clar definit, pentru a preveni intruziunile ilegale în sferele private ale judecătorilor.

2.c.5: Orice persoană care are dreptul de a notifica Organul de Selecție despre o încălcare a integrității judecătorului în timpul procesului de selecție. Procesul de selecție trebuie să fie public în fiecare etapă.

2.c.6 Regulamentul intern al CSM trebuie să urmeze indicatorii prezenți: a) Procesul de numire trebuie să fie deschis controlului public și documentat pe deplin și în mod corespunzător; b) Procesul de numire trebuie să fie efectuat în conformitate cu criteriile publicate; c) Numirea judecătorilor trebuie să se bazeze exclusiv pe merite; d) Procesul de numire trebuie să promoveze diversitatea persoanelor din sistemul Judiciar, evitând în același timp discriminarea; e) Procesul de numire trebuie să prevadă o procedură de reclamație independentă; f) trebuie să fie accesibile publicului.

2.c.7: De a elabora un chestionar adecvat cu privire la aspectele legate de calitățile de echilibru sufletesc, independență, persuasiune, sensibilitate, sociabilitate, integritate, inflexibilitate și capacitate de a coopera. Chestionarul trebuie să fie utilizat în timpul procesului

de selecție și trebuie să conțină întrebări cu privire la competențele menționate. Toți judecătorii, și restul oamenilor intervievați despre judecător (inclusiv președintele Curții) trebuie să fie intervievați pe aceleași teme, folosind chestionare unificate.

2.c.8:Deciziile Organului de Selecție trebuie să fie luate în considerare de către CSM și în cazul în care acesta decide să adopte o altă decizie, această decizie trebuie să fie motivată și argumentată în mod suficient.

2.c.9: Evaluarea pe baza rapoartelor și interviurilor altor profesioniști din domeniul juridic pentru numirea judecătorului, trebuie să rămână deschisă, echitabilă și transparentă, folosind un chestionar unificat, iar interviurile trebuie să fie înregistrate audio sau în scris, disponibile pentru examinare și netrecute pe prejudecata personală.

2.c.10: La Articolul 6 din Legea 544 privind Registrul de participanți de ocupare a posturilor vacante de judecători, trebuie modificată introducerea la paragraful 2 litera (a), „Lista de candidați pentru posturile vacante de judecători”, pe care candidații, după ce au promovat cu succes examenul de absolvire, trebuie să fie clasificate în funcție de scorurile lor, care reprezintă suma subsecventă a criteriilor evaluate de către SB în decizia sa.

2.c.11:Posturile vacante trebuie să fie ocupate de candidați care urmează să fie numiți în calitate de judecători, pentru prima dată, după ce au fost oferite să fie completate de către judecătorii care se află deja în cadrul sistemului. Toate posturile vacante în decursul unei anumite perioade de timp trebuie să fie incluse într-o competiție. Frecvența pentru publicarea competițiilor ar trebui să fie limitată la două sau trei pe an.

2.c.12:Se recomandă publicarea pe site-ul web al CSM fiecare pas al procesului de selecție și de numire, inclusiv rezultatele etapelor ulterioare.

2.c.13:Perioada de probă pentru judecători trebuie să fie scoasă. Articolul 116 paragraful 2, propoziția a 2-a și a 3-a a constituției trebuie să fie după cum urmează (sau similar): „Judecătorii sunt numiți în această poziție până la atingerea limitei de vârstă stabilită în condițiile legii”. Articolul 11 (1) din Legea n° 544 și articolul 13 (4) litera a) din Legea n° 154, trebuie să fie modificat în conformitate cu prezenta recomandare.

2.d) Selecție:

2.d.1: Pentru a modifica articolului 10 din Legea 154 se adaugă un mecanism flexibil pentru înlocuire în caz de abținere, recuzare, boală sau altă absență justificată. Decizia trebuie să fie întreprinsă într-un termen rezonabil. Autoritatea care decide cu privire la înlocuire ar trebui să

fie aceeași autoritate care a numit membrul (Adunarea generală a judecătorilor sau Consiliul Superior al Magistraturii). Pentru a facilita procedura, ar trebui să fie numiți, împreună cu membrii Autorității de selecție, cel puțin alți doi membri supleanți.

2.d.2: Din moment ce deciziile autorității de selecție sunt motivate, Consiliul Superior al Magistraturii ar trebui să urmeze punctajul atribuit de către autoritatea de selecție și de a oferi prioritate candidaților cu cele mai mari punctaje. În cazul în care Consiliul Superior al Magistraturii nu este de acord cu decizia autorității de selecție, ar trebui să motiveze decizia. Recursul împotriva unei decizii a Consiliului Superior al Magistraturii ar trebui să fie extins la motivele de fond și nu numai la încălcarea normelor de procedură. Aceasta crește încrederea în sistemul de selecție și o face mai transparentă și imparțială.

2.d.3: Pentru a mări punctajul criteriilor faceți referința de gradare la Institutul Național de Justiție. Experții consideră că acest criteriu ar trebui să fie marcat cu mai mult de 50% din Punctajul Total. Înlăturați criteriile -sau reduceți punctajul- referit la interviul personal, corectitudine, țineți stresul sub control, acest fapt este foarte recomandat.

2.d.4: Se recomandă de a publica pe site-ul web al Consiliului Superior al Magistraturii fiecare pas al procesului de selecție și de numire, inclusiv rezultatele etapelor ulterioare și pentru a deschide procesul pentru public.

2.e) Evaluare.

2.e.1: Acest proces de evaluare a performanței pentru promovare, transfer, numirea șefului instanței de judecată sau șefului adjunct al instanței de judecată, ar trebui revizuită și să stabilească un sistem echitabil și obiectiv de prevenire a discreției, bazată pe merite și integritate. Deciziile Consiliului Superior al Magistraturii ar trebui să fie motivate și bine argumentate mai ales atunci când Consiliul Superior al Magistraturii promovează un judecător cu un punctaj mai mic, mai degrabă decât un judecător cu un nivel superior. Acest fapt va spori transparența și încrederea în evaluare (și numire).

2.e.2: De a seta un protocol pentru realizarea interviurilor. Prezentul protocol poate fi anexat la Regulamentul Intern 211/8. Judecătorii trebuie să se implice mai mult în proces, în general, și să dețină dreptul, înainte de interviu, să fie informați cu privire la constatările și, în timpul interviului, de a oferi explicații cu privire la aceste constatări.

2.e.3: De a disemina în rândul judecătorilor metodele de evaluare a Consiliului de Evaluare pentru a le face ușor de înțeles și clare pentru judecători și sporirea securității juridice în procesul de evaluare. Metoda de evaluare ar trebui să fie clară la prevenirea complexității și în

mod egal aplicabilă tuturor judecătorilor, revizuind punctajul fiecărui criteriu și stabilirea unor reguli clare pentru procedura de atribuire a punctelor.

2.e.4: De a stabili mecanisme pentru asigurarea controlului judiciar adecvat al testului de integritate. Pentru fiecare instanță o altă (îndepărtată) judecătorie de sector ar trebui să fie responsabilă de supraveghere. O îndoială rezonabilă, ceea ce justifică o investigare, ar putea fi stabilită prin investigații preliminare, dacă nivelul de trai al judecătorului/procurorului și a familiei lui/ei este în conformitate cu veniturile legale. Sunt necesare reguli clare dacă judecătorii/procurorii pot primi cadouri (sau în bani). Decizia cu privire la dacă informațiile colectate se ridică la o procedură disciplinară trebuie să fie făcută de către Consiliul Superior al Magistraturii.

2.e.5: De a revizui criteriile de calitate a muncii, acordând o atenție specială criteriilor la numărul sau procentul hotărârilor reversibile sau respinse. Numai atunci când există o lipsă de motivație sau nu este bine motivată (acest lucru ar trebui să fie exprimat în a doua rezoluție a instanței, care respinge primă instanță) hotărârea nu îndeplinește criteriile de calitate. Sistemul de colectare a datelor ar trebui să fie îmbunătățit prin instalarea Sistemului Integrat de Gestionare a Cazurilor în toate instanțele Moldovei cu acest scop.

2.e.6: Pentru a modifica articolului 16 și 21 din Legea 154 se adaugă un mecanism flexibil pentru înlocuire în caz de abținere, recuzare, boală sau altă absență justificată. Decizia trebuie să fie întreprinsă într-un termen rezonabil. Autoritatea care decide cu privire la înlocuire ar trebui să fie aceeași autoritate care a numit membrul (Adunarea generală a judecătorilor sau Consiliul Superior al Magistraturii). Pentru a facilita procedura, ar trebui să fie numiți, împreună cu membrii Autorității de selecție, cel puțin alți doi membri supleanți.

2.e.7: Gradul deciziilor Consiliului de evaluare nu ar trebui să fie publicat. Gradele ar trebui să fie limitate la insuficiente, bune și foarte bune.

2.e.8: Paragraful 3 a articolului 23 din Legea 154 ar trebui modificat. Rezultatul evaluării în cazul în care este "insuficient" poate fi adus la Inspekția Consiliului Superior al Magistraturii; Articolul 25. b) din Legea nr. 544 privind Statutul Judecătorilor, ar trebui, de asemenea, modificat în conformitate cu indicațiile menționate mai sus.

2.e.9: Un scor mediu sau scăzut impune ca judecătorul să participe la cursuri specifice de formare și calificare profesională în cadrul Institutului Național de Justiție.

2.e.10: Luați în considerare de a efectua o evaluare viitoare a volumului de muncă, în conformitate cu sistemele menționate mai sus.

2.f) Etică

2.f.1: Numai faptele descrise în Codul de Etică, ar trebui să fie luate în considerație.

2.f.2: Utilizarea unui șablon sau chestionar pentru evaluarea comportamentului etic al judecătorului, normalizat pentru toate președințiile instanțelor, să se asigure că toți candidații vor fi intervievați în condiții egale, evitând discreția președintelui instanței de judecată.

2.f.3: Pentru a informa judecătorul cu privire la sursa/sursele folosite pentru a colecta informații cu privire la comportamentul etic.

2.f.4: În cazul în care judecătorul se îndoiește cu privire la un comportament ce îl prezintă pe el ca o dilemă etică, el ar trebui să aibă posibilitatea de a consulta Consiliul Superior al Magistraturii prin intermediul Inspecției Judiciare. Rezoluțiile Inspecției Judiciare ar trebui să fie publicate pe site-ul web.

2.g) Răspunderea disciplinară.

2.g.1: Pentru a schimba componența consiliului de disciplină (CD) garantează o reprezentare echitabilă a judecătorilor de la instanțele inferioare în CD (de exemplu, 1 membru al CSM, 2 curți de apel, 2 restul tribunalelor).

2.g.2: Regulamentul disciplinei ar trebui revizuit pentru a termina cu clasificarea deschisă actuală a abaterilor disciplinare în vederea asigurării securității juridice. Este necesar să se stabilească gradația de abateri disciplinare și a sancțiunilor de redefinire și grupându-le apoi ca infracțiuni foarte grave, grave și mărunte, precum și de a stabili gradații sancțiunilor atașate acestora.

2.g.3: Pentru a clarifica cine este autoritatea responsabilă de investigare și propunerea de sancționare disciplinară și care este autoritatea responsabilă de etapa de decizie. Se separă în mod clar ambele etape. De asemenea, este necesar să se stabilească o procedură de caducitate pentru asigurarea securității juridice. De la șase luni la un an este standardizat. Inspecția Judiciară poate asuma sarcina de investigare.

2.g.4: să revizuiască și, după caz, să anuleze art. 19 alin. 4 și 5 din Legea cu privire la statutul judecătorului.

2.h) Inspecția judiciară:

2.h.1: De a întări Inspecția Judiciară, cu cel puțin un asistent pentru fiecare inspector și alte 2 persoane pentru personalul administrativ

VII/ Evaluarea tematică a Avocatului Poporului

Recomandări pentru Avocatul Poporului

1. Propunerile și recomandările Comisiei de la Veneția privind Legea cu privire la Avocatul Poporului (Avizul nr. 808/2015), ar trebui să fie puse în aplicare cu modificări la Legea nr. 52, cât mai curând posibil.
2. Decizia pentru un mediator model specific / Institutul Național pentru Drepturile Omului este cu siguranță și ar trebui să fie în jurisdicția Parlamentului Republicii Moldova, dar pentru activitatea de succes a unor astfel de instituții, este extrem de important să existe o definiție clară a profilului, sarcinile și responsabilitățile instituției Avocatul Poporului (AP).
3. Pentru punerea în aplicare a competențelor legale și responsabilitățile instituției AP trebuie să fie garantate în mod adecvat resursele financiare, materiale și resurse umane pentru executarea obligațiilor sale legale.
4. Pentru lucrările cu succes a AP cea mai urgentă măsură pe termen scurt oferă premise adecvate pentru muncă.
5. Rolul rapoartelor anuale și speciale ale AP ar trebui să fie consolidate, în nivelul normativ și practic. În acest sens, Parlamentul Republicii Moldova ar trebui să îmbunătățească normele și practicile privind gestionarea rapoartelor AP de către organele de lucru respective, cât și plenar.
6. AP ar trebui să prezinte cazuri individuale rezolvate cu mai mult succes în rapoartele sale anuale și pentru publicul general.
7. Competențele AP în raport cu sectorul privat și instanțele de judecată ar trebui să fie reconsiderate. Sectorul privat ar trebui să fie exclus din domeniul de competență al avocatului poporului.
8. Avocatul poporului ar trebui să pună în aplicare rolul Mecanismului Național Preventiv cu privire la OPCAT, în mod independent și ar trebui să fie responsabil, cu colaborarea ONG, pentru punerea în aplicare a acestei obligații.
9. Cazul de manipulare a software-ului la AP este reexaminat și re-proiectat în conformitate cu nevoile de manipulare a cazului mai eficient și pregătirea rapoartelor anuale și de alt gen.
10. Cazul de manipulare a software-ului ar trebui să permită dezvoltarea jurisprudenței interne.

11. Personalul din personalul biroului AP ar trebui să beneficieze de o formare mai mare cu privire la cazul de manipulare și procedura de investigare.

VIII/ Evaluarea tematică a Ministerului Justiției cu privire la punerea în aplicare a Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției

1. Decizia Strategiei viitoare de monitorizare ar trebui să fie discutată cu toate părțile interesate judiciare

- a. Strategia de reformă a sectorului justiției se va încheia în 2016. Prin urmare, Ministerul Justiției (MJ), împreună cu UE și alți donatori internaționali (CoE, Worldbank, ONU, Fundația Soros), precum și toate celelalte părți interesate relevante ar trebui să discute viitorul strategiei în cadrul următoarelor șase luni.
- b. O astfel de discuție are nevoie de o pregătire intensă de către Ministerul Justiției, cu ajutorul UE.
- c. Decizie privind viitorul strategiei trebuie să fie făcută în anul 2016, iar Parlamentul ar trebui să treacă următoarea strategie din nou, ca o lege.

2. Propunerea "Politica pe hârtie", trebuie să se facă cu ajutorul UE

- a. Ministerul Justiției este lipsit de capacitatea de a scrie "noua" strategie singur. Acesta are nevoie de ajutor de către experți internaționali calificați.
- b. Acest sfat ar trebui să fie legat de un sprijin de bani internaționali deoarece acțiunile propuse sunt cel mai probabil, costisitoare și Republica Moldova nu dispune de fonduri pentru a administra reforme semnificative de infrastructură, cum ar fi reforma hărții instanței (reducerea de la 40 la 20 de instanțe de judecată de bază).
- c. Această nouă politică pe hârtie ar trebui să fie în conformitate cu standardele judiciare UE și a celor mai bune practici din alte țări în tranziție (de exemplu Serbia, Muntenegru, Macedonia). Experiențele altor țări în tranziție ar trebui să influențeze noua strategie.

3. Toate acțiunile neterminate trebuie să rămână în noua politică pe hârtie

- a. Toate acțiunile din planul de acțiune care au fost îndeplinite doar parțial sau care nu sunt finalizate trebuie să rămână ca acțiuni pentru a face noul document de strategie.
- b. Acest sfat rezultă din ideea de proprietate asupra strategiei. În cazul în care acțiunile care nu au fost atinse sunt eliminate acest lucru ar putea slăbi strategia reală chiar mai mult.

Discuții cu privire la acțiunile nefiniate în prezent pot fi evitate dacă este clar de la început că toate afacerile nefiniate rămân afaceri importante pentru viitor.

4. Influența politicii pe hârtie

- a. Noua JSRS nu ar trebui să fie o strategie nouă, ci o nouă investigație pe hârtie.
- b. Acest sfat este extrem de politic și expertul cunoaște cunoștințele sale limitate a sistemului judecătoresc din Republica Moldova, dar are ca rezultat experiența politică și cunoașterea proceselor de reformă.
- c. Dacă Moldova ar crea o nouă strategie pentru anii 2016-2020 acest lucru ar putea trimite semnale că JSRS actual nu a avut succes și că un nou guvern va prelua noua proprietate pentru activitățile de reformă. Un astfel de comportament al unui guvern ar încetini procesul de reformă. Moldova a înregistrat progrese semnificative în reformele sale judiciare, dar a fost blocată undeva la mijloc. Cu toate că poate 75% din totalul acțiunilor în conformitate cu strategia și planul de acțiune au fost îndeplinite, realitatea arată că JSRS a fost doar un succes parțial. Când se gândește la etapele viitoare rezultatele obținute ar trebui să fie luate în considerare și următoarele acțiuni ar trebui să fie evaluate într-un mod mai precis și, de asemenea, mecanismele de monitorizare trebuie să fie puse în aplicare la început.

5. Recomandări pentru o “Influență a Politicii pe Hârtie”

- a. Atunci când încadrați hârtie strategică nouă experiențele cu vechea strategie trebuie să fie luate în considerare. Prin urmare, este necesar să se abordeze dezechilibrul importanței acțiunilor care sunt în strategie.
- b. Acest dezechilibru ar putea fi abordat prin acordarea priorităților acțiunilor. Un sistem de prioritizare a acțiunilor combinate cu un fel de mecanism de ponderare pentru

sarcini ar putea fi de mare ajutor pentru a avea o viziune realistă cu privire la ceea ce a fost atins și ceea ce lipsește.

- c. Punerea în aplicare a noilor legi ar trebui să aibă prioritate. Una dintre aceste legi trebuie să fie legea privind reforma hărții instanței de judecată.
- d. Analiza comparativă ar trebui să fie introdus ca un instrument pentru o monitorizare constantă a strategiei. Definiția de repere în loc de cadre de timp este un instrument util pentru a aborda probleme de punerea în aplicare a acțiunilor. Cadrele de timp ale strategiei actuale oferă timp părților interesate, până la sfârșitul perioadei pentru a îndeplini acțiunile, dar nu există nici un mecanism pentru a vedea posibilele întârzieri și obstacole, înainte de sfârșitul perioadei de timp. Analiza comparativă împiedică acest efect prin dezvăluirea etapelor care lipsesc într-un lanț de progres. De exemplu: La elaborarea unei noi hărți a instanței valori de referință posibile ar putea fi: studiul hărții instanței efective; Explorând sediile instanțelor existente cu privire la spațiul liber; Costurile estimate pentru clădiri noi de judecată; etc Această metodă permite pentru a vedea dacă intervalul de timp pentru noua lege este încă realistă sau nu. În caz contrar, după ce s-a încheiat timpul desemnat pentru noua lege ar fi evident că noua lege nu este în loc, dar nu ar fi posibil să vedem care au fost măsurile deja întreprinse și care încă lipsesc.
- e. Acțiunile noului documentul de strategie trebuie să aibă o importanță diferită. După cum sa arătat mai sus ar putea fi văzută ca fiind de ajutor că JSRS pusă în aplicare de 70-75% din totalul acțiunilor, dar această evaluare nu este adevărată atunci când vine vorba de schimbările relevante. Astfel de probleme în a discuta îndeplinirea obiectivelor strategice ar trebui prevenite pe viitor. Acțiunile ar trebui să obțină o etichetă de prioritate (1,2,3) și această etichetă de prioritate ar trebui să fie vizibilă în procesul de monitorizare.
- f. Monitorizarea atentă a acțiunilor este absolut necesară. Proiectul actul al Uniunii Europene la Coordonarea suportului reformei sectorului justiției este de o importanță crucială pentru monitorizare. În prezent Ministerul Justiției nu este în măsură să preia procesul de monitorizare și de a pune în aplicare o monitorizare în sine. Ministerul Justiției se bazează pe ajutorul extern și nu este probabil ca acest lucru se va schimba în curând. Cu toate acestea, monitorizarea strategiei viitoare ar trebui să fie și mai precisă decât este acum cu rapoartele anuale. Aceste rapoarte sunt bine scrise și acoperă toate aspectele, dar ele vin cu o întârziere în timp util, care nu este util pentru managementul de proiect satisfăcător. Noua strategie pe hârtie ar trebui implementată

- ca un proiect cu toate instrumentele de management a proiectului. Monitorizarea atentă a tuturor acțiunilor este un instrument esențial pentru orientarea strategiei. Poate șefii grupului de lucru care lucrează la Ministerul Justiției ar putea fi activați pentru a îndeplini aceste sarcini în viitor. Acest lucru ar necesita un fel de persistență pentru aceste persoane la Ministerul Justiției. Schimbarea persoanelor pentru un astfel de proces de monitorizare ar fi dăunătoare.
- g. "Persoane de legătură" pentru fiecare parte interesată ar fi de ajutor în viitor. Componenta membrilor grupului de lucru se schimbă în mod regulat în conformitate cu Ministerul Justiției. Această modificare persoane slăbește rezultatele de lucru ale grupurilor de lucru și informațiile se pierd. Toate părțile interesate (CSM, Procuratura Generală, Ministerul Justiției, Ministerul de Interne, etc.) ar trebui să desemneze o persoană de legătură, care este întotdeauna accesibilă și responsabilă pentru probleme de strategie. Această persoană de legătură poate delega vizite de întâlniri la alte persoane, dar el/ea rămâne responsabil pentru organizația lui/ei. Acest mecanism va preveni pierderea de informații și de a accelera eforturile de coordonare.
 - h. Cu toate că deja șapte grupuri de lucru sunt în loc, ar fi de dorit să se stabilească un alt grup de lucru selectat proeminent pentru viitorul strategiei. Toate părțile interesate știu că JSRS va expira în 2016 și există o dorință puternică că procesul de reformă va merge mai departe. Cu sprijinul UE Ministerul Justiției ar trebui să creeze un nou grup de lucru pentru viitorul strategiei, care invită toate părțile interesate, inclusiv societatea civilă și donatorii internaționali, să participe. Poate că ar putea fi stabilit acest nou grup de lucru în cadrul unei conferințe care urmează misiuni de evaluare inter peer. În cazul în care delegația UE, împreună cu MJ ar organiza o conferință privind rezultatele misiunilor de evaluare inter peer acest lucru ar putea fi un rezultat al unei astfel de conferințe și un pas important pentru viitor rol de reformă al MJ. Fără o astfel de conferință și sprijinul UE pare puțin probabil că MJ va avea suficientă putere să conducă acest proces de reformă în viitor singur.
 - i. Numărul de grupuri de lucru trebuie să fie redus la 3-4 maxim. Șapte grupuri de lucru sunt mult prea multe pentru sectorul justiției din Moldova pentru a lucra în mod eficient. Un astfel de număr mare de grupuri de lucru, care în conformitate cu strategia trebuie să le îndeplinească lunar, nu pot lucra în mod eficient și care au nevoie de prea mult timp de lucru pentru participanți. O nouă strategie pe hârtie ar trebui să reducă numărul de grupuri de lucru la 3-4 pentru a face aceste grupuri mai eficiente și mai substanțiale.

- j. Combinate cu reducerea numărului grupurilor de lucru instituțiile ar trebui să fie obligate să trimită membri profilați la aceste grupuri de lucru. Schimbarea regulată a personalului la ședințe nu este benefică și slăbește rezultatele de lucru. Grupurile de lucru pentru strategie trebuie să fie compuse în mod vizibil de către instituții și reprezentanții trebuie să aibă un mandat pentru a decide privitor la chestiunile de planificare strategică.
- k. Relevanța instituțiilor ar trebui să fie mai mare în noua hârtie, comparativ cu JSRS. Așa cum sa explicat mai sus, era logic la momentul în care strategia a fost scrisă că Ministerul Justiției este cea mai proeminentă instituție în procesul de reformă. Cu toate că acest lucru este încă adevărat responsabilitatea părților interesate ar trebui să crească și trebuie să fie responsabili pentru măsurile de reformă în cadrul organizațiilor lor. După cum Ministrul Justiției a subliniat în cadrul ședinței procesul de întreprindere a tuturor instituțiilor responsabile judiciare pentru ei înșiși este factorul cheie pentru succesul noului studiu de politică.
- l. Banii ar trebui să fie legați de etapele individuale de reformă. Pentru JSRS Republica Moldova ar fi primit 60 de milioane de euro ca sprijin bugetar. În conformitate cu raportul anual 2014 și informațiile primite până în prezent 28,2 milioane de euro au fost transferate la bugetul de stat și au fost alocați pentru punerea în aplicare a măsurilor prevăzute în strategie. În 2015 și 2016 nu a fost acordat nici un sprijin bugetar. Acest lucru arată o problemă bugetară pentru procesul de reformă. Unele măsuri de reformă sunt costisitoare (ex. Asistența juridică gratuită, Reforma Hărții Instanțelor) altele sunt ieftine (ex. Reforma imunității judecătorilor). Suportul bugetar din partea UE și alți donatori internaționali ar trebui să fie direct legat de măsuri specifice de reformă. Astfel de mecanisme preven utilizarea abuzivă a fondurilor și oferă stimulente pentru părțile interesate să realizeze măsuri de reformă avute în vedere. Prezenta propunere are nevoie de un mecanism de monitorizare ca o contrapartidă ce urmează să fie eficient și viabil.
- m. Mecanismul de coordonare între organizațiile trebuie să fie mai eficient. La ședințe, a devenit evident că coordonarea dintre instituțiile din sectorul justiției nu funcționează corect. Motivul acesteia ar putea fi o neîncredere și o interpretare falsă a independenței. Toate instituțiile sistemului judiciar împreună sunt conectate și construiesc împreună sistemul judiciar. Chiar și organizația cea mai independentă (Consiliul Superior al Magistraturii, Baroul) are nevoie de alte persoane pentru sprijin

bugetar sau pentru scrierea legilor. Cultura interacțiunii profesionale între organizații nu este stabilită în Republica Moldova într-un mod care ar fi de dorit.

IX/ Evaluarea Institutului Național al Justiției/Oficiul Procuraturii Generale

Recomandări pentru Institutul Național de Justiției (INJ) al Republicii Moldova

1. INJ este o instituție-cheie pentru independența sistemului judiciar. Ea trebuie să fie sprijinită.
2. INJ ar trebui să fie "validată" și deveni mai atractivă pentru formatori și cursanți. În prezent, INJ pare să fie percepută ca fiind constrângere de către practicienii dreptului. Această imagine trebuie să se schimbe, practicanții ar trebui să vadă această instituție ca o resursă și valoare adăugată reală pentru exercitarea funcției lor. În aceeași ordine de idei, practicienii ar trebui încurajați să dea cursuri la INJ, în scopul de a transfera know-how lor, pe baza experienței practice, colegilor lor.
3. Ar trebui să fie un loc în care practicanții se pot întâlni și face schimb de experiență, nu numai cursuri pe care le-au primit *a cathedra*.
4. Pentru a spori independența instituției în procesul de numire a judecătorilor și procurorilor care într-o anumită măsură va consolida independența sistemului judiciar prin două acțiuni: - Pentru a asigura un rol mai important al INJ în numirea judecătorilor și procurorilor prelucrează împreună cu întărirea motivației deciziei CSM pentru numirea judecătorilor și a Procurorilor- pentru a modifica legea privind numirea judecătorilor, în scopul de a spori transparența selecției judecătorilor
5. Pentru a dezvolta o abordare cuprinzătoare la nivel mondial a training-urilor (inițială și continuă)
6. Pentru a sprijini proiectul de studiere și abonare online la training-uri continuu.
7. Pentru a obține un expert rezident în cadrul INJ, în scopul de a dezvolta, împreună cu instituția o abordare globală cuprinzătoare a training-ului.
7. Practicieni încurajați (judecători și procurori) pentru a instrui la INJ colegii lor de la antrenamentele inițiale și continue.

Recomandări pentru Oficiul Procurorului General al Republicii Moldova

1. Pentru a consolida independența Procuraturii Generale și Procuraturii ca atare. Aprobarea urgentă și intrarea în vigoare a noului proiect de lege în toate componentele sale este, prin urmare, ca un prim pas indispensabil.
2. Pentru a ridica salariul Procurorului General și procuroriilor.
3. Pentru a elimina diferența de salariu dintre judecători și procuror.
4. Pentru a schimba legea privind Procurorul, în scopul de a asigura un statut independent al Consiliului Superior al Procurorilor (bugetul propriu, sedii separate de oficiul Procurorului General, personalul propriu)
5. Pentru a crea două oficii formate din Procurori (și, eventual, ofițeri de poliție) specializați în crime organizate, terorism și corupție.
6. Pentru a dezvolta un sistem electronic de gestionare a dosarelor: protejarea bazei de date, IT. Acest lucru va spori responsabilitatea procurorilor, facilitează activitatea și îmbunătățește transparența.
7. Ia în considerare o re-proiectare a peisajului judiciar și crează un "Consiliu al Procurorilor Generali".
8. Acompania reformelor cu măsuri bugetare, fără de care o modernizare a sistemului este imposibilă de a fi realizată.